

Valsts vides dienesta
Atkritumu sūtījumu inspekcijas plāns
2023 – 2025

Rīga 2022

Saturs

Saturs	2
Ievads.....	3
1. Atkritumu sūtījumu Inspekcijas plāns 2023 – 2025 gadam	4
2. Atkritumu sūtījumu Inspekcijas plāna 2020 – 2022 izpildes analīze	5
2.1. 2020. gads	5
2.2. 2021. gads	5
2.3. 2022. gads	6
2.4. Inspekciju plāna izpilde un pārbažu veidi	8
3. Inspekcijas plāna 2020 – 2022 izpildes rezultātu secinājumi.....	10
4. Riska novērtējums Inspekciju plānam 2023 – 2025	11
5. Atkritumu plūsmu vērtējums pēc riska kritērijiem.....	15
6. Minimālais pārbažu skaits	16
1.pielikums	18
Atkritumu pārrobežu pārvadājumu faktiskā kontrole, ja to īsteno VVD sadarbības iestādes	18

Ievads

Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Regula (ES) Nr. 660/2014, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1013/2006 par atkritumu pārvadājumiem, padarīja ES dalībvalstīm saistošu pienākumu izveidot atkritumu sūtījumu pārbaūžu - inspekciju plānu. Šāds plāns var būt atsevišķs dokuments vai skaidri definēta cita plāna daļa, piemēram, iekļauts kopējā Vides inspekcijas plānā.

Atkritumu sūtījumu inspekcijas plāns balstās uz noteiktas atkritumu plūsmas (grupas, klases) un ar to saistīto informācijas riska novērtējumu. Novērtējums identificē prioritārās atkritumu plūsmas, kuru kontrolē nepieciešams organizēt palielinātu pārbaūžu skaitu tajās atkritumu reģenerācijas iekārtās vai uzņēmumos, kuri ir iesaistīti konkrētās atkritumu plūsmas apsaimniekošanā. Plānā noteikts minimālo inspekciju skaits atkritumu sūtījumu kontrolei un vērtēti iepriekšējā plāna „Atkritumu sūtījumu Inspekcijas plāna 2020 – 2022” izpildes rezultāti.

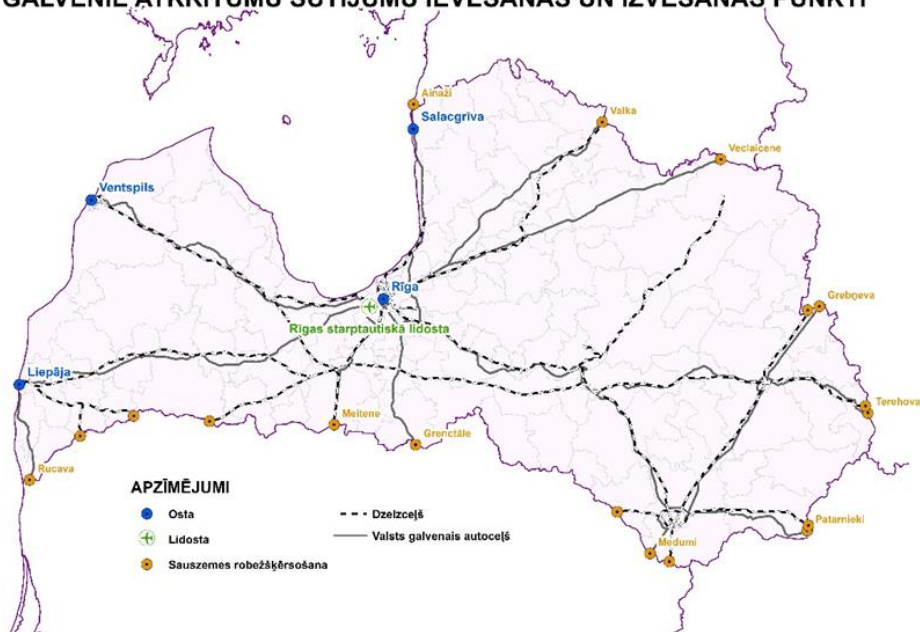
1. Atkritumu sūtījumu Inspekcijas plāns 2023 – 2025 gadam

Plāns attiecināms uz Latvijas Republikas teritoriju (skatīt attēlu Nr.1). Plāna izpildi veiks Valsts vides dienesta reģionālās vides pārvaldes. Kā arī pārbaūžu ietveros tiek veidota sadarbība ar Valsts policijas Satiksmes uzraudzības un koordinācijas biroja Autopārvadājumu uzraudzības nodaļas amatpersonām, Valsts robežsardzi, Valsts ieņēmumu dienestu, Ostas policiju un citām kontrolējošām iestādēm, izvērtējot lietderību un sadarbības iespējas. VVD ir sagatavojis rīcības modeli gadījumiem, kad atkritumu pārrobežu sūtījumu kontroli veic vai cita veida pārbaūžu laikā, sadarbības iestādes konstatē atkritumu sūtījumus (1.pielikums).

Sākot ar 2020.gadu Valsts policijas Satiksmes uzraudzības un koordinācijas biroja Autopārvadājumu uzraudzības nodaļu ir vienošanās par pārbaūžu kopīgu veikšanu ar Valsts vides dienestu uz valsts autoceļiem un ostu teritorijās. Ņemot vērā apstākli, ka Valsts vides dienesta vides inspektori nav tiesīgi apturēt transportlīdzekļus, kas atrodas ceļu satiksmē, sadarbība ar Valsts policiju vai Valsts robežsardzi ir nepieciešama šāda veida kontroles pasākumu īstenošanā. Valsts vides dienests turpinās veikt atkritumu sūtījumu pārbaūdes uz autoceļiem, bet sadarbību ar citām kontrolējošām iestādēm stiprinās informācijas apmaiņas jomā, lai nepieciešamības gadījumā varētu veikt kontroles pasākumus, saņemot atbilstošu informāciju par iespējams nelikumīgu atkritumu sūtījumu. Šāda veida sadarbību vēlams attīstīt ne tikai ar Valsts policiju, bet arī Valsts robežsardzi. Ar Valsts ieņēmumu dienestu 22.07.2019. noslēgta starpresoru vienošanās par informācijas apmaiņu atkritumu sūtījumu aprites jomā, plānots tuvākajā laikā šo dokumentu aktualizēt.

Attēls Nr.1 „Galvenie atkritumu sūtījumu ievēšanas un izvešanas punkti”

GALVENIE ATKRITUMU SŪTĪJUMU IEVEŠANAS UN IZVEŠANAS PUNKTI

2. Atkritumu sūtījumu Inspekcijas plāna 2020 – 2022 izpildes analīze

2.1. 2020. gads

2020. gadā kopā veiktas 66 pārbaudes – 20 ar atkritumu sūtījumiem saistītu objektu (uzņēmumu), 18 faktisko atkritumu sūtījumu pārbaudes, kā arī 28 pārbaudes uz autoceļiem vai ostās (sk. 1. grafiku).

Atkritumu pārrobežu sūtījumu pārkāpumi konstatēti 21.2% pārbaūžu, tie saistīti galvenokārt ar nepilnībām Regulas 1013/2006 VII pielikumā, kā arī ar sūtījumu neregistrēšanu APUS, tomēr konstatēti arī tādi pārkāpumi kā neatbilstības atkritumu uzskaitē, paziņojuma nosacījumu neievērošana (piemēram, apliecinājums par sūtījuma nosūtīšanu netiek nosūtīts 3 darba dienas pirms nosūtīšanas datuma vai apliecinājums par sūtījuma saņemšanu netiek nosūtīts 3 darba dienu laikā pēc sūtījuma saņemšanas), Regulas 1013/2006 18. panta 2. punktā minēto nosacījumu neesamība noslēgtajā līgumā un Regulas 1013/2006 VII pielikuma nepievienošana (sk. 2. grafiku).

2020. gadā 7.6% pārbaūžu bija saistītas ar nelikumīgiem sūtījumiem. Tika identificēti 4 nelikumīgi atkritumu sūtījumi:

- SIA All Recycling sūtījis bīstamos atkritumus (160604, 160605, 160601 – baterijas un akumulatori) uz Vāciju.
- Vjačeslavs Čerņenko (bez atļaujas) ievēdis riepas un svina akumulatorus no Somijas kā lietotas rezervju daļas, kuras ir plānots realizēt Lietuvā. Saistībā ar šo sūtījumu veiktas 2 pārbaudes.
- SIA Viduskurzemes AAO veicis sūtījumu ar vairākām būtiskām neatbilstībām VII pielikumā (nav pārvadātāja paraksta, no atkritumu apraksta saprotams, ka atkritumi uzskatāmi par neklasificētu atkritumu maisījumu). Šādu atkritumu sūtījums, kas veikts bez iepriekšējas rakstiskas paziņošanas un piekrišanas procedūras, uzskatāms par nelikumīgu. Pārbaudes laikā atkritumi ražotnē vairāk neatradās, jo tika izmantoti CRK ražošanā, līdz ar to VVD nevarēja pārliecināties par atkritumu faktisko sastāvu.
- SIA Why Recycle laikā no 07.05.2020. līdz 17.06.2020. nelikumīgi ievēdis atkritumus (191204 – plastmasas un gumijas atkritumi) no dažādiem uzņēmumiem Lielbritānijā. Operatoram nav saņemta atļauja šo atkritumu ievēšanai un pārstrādei, kā arī daļa no atkritumiem uzskatāmi par neklasificētu atkritumu maisījumu un sūtīti bez iepriekšējas rakstiskas paziņošanas un piekrišanas procedūras.

2.2. 2021. gads

2021. gadā veiktas 81 pārbaudes – 42 ar atkritumu sūtījumiem saistītu objektu (uzņēmumu), 13 faktisko atkritumu sūtījumu pārbaudes, kā arī 26 pārbaudes uz autoceļiem vai ostās (sk. 1. grafiku).

Atkritumu pārrobežu sūtījumu pārkāpumi 2021. gadā konstatēti 18.5% pārbaudēs, tie, tāpat kā 2020. gadā, galvenokārt saistīti ar nepilnībām Regulas 1013/2006 VII pielikumā un ar sūtījumu neregistrēšanu APUS, bet atklāti arī pārējie iepriekš konstatētie pārkāpumi (sk. 2. grafiku).

2021. gadā 11.1% pārbaudēs bija saistītas ar nelikumīgiem sūtījumiem. Tika identificēti 7 nelikumīgi atkritumu sūtījumi:

- SIA Autodoms sūtījis nolietotus transportlīdzekļus (160106) bez paziņojuma visām iesaistītajām kompetentajām iestādēm un bez iesaistīto kompetento iestāžu piekrišanas.
- UAB Nikleda (objekta iznomātājs, atkritumu īpašnieks) un Pudži OU (saņēmējs) veikuši sūtījumu ar mēbeļu ražošanas atkritumiem (030105, 150103). Tie sūtīti bez paziņojuma visām iesaistītajām iestādēm un bez kompetento iestāžu piekrišanas. CMR uzrādītais kravas veids neatbilda faktiskajam, kā arī saņēmēja vieta un izkraušanas vieta nesakrīt. Saistībā ar šo sūtījumu veiktas 4 pārbaudes.
- SIA I.T. Soil veicis nolietoto riepu eksportu uz Igauniju. Sūtījuma VII pielikumā trūka svarīgas informācijas, līdz ar to sūtījumi vērtējami kā nelikumīgi.
- Vjačeslavs Čerņenko nav izpildījis uzdotās veicamās rīcības pēc 2020. gadā konstatētiem nelikumīgi ievestiem svina akumulatoriem.
- SIA Why Recycle nelikumīgi saņēmis atkritumus (150102 – plastmasas iepakojums) no Lielbritānijas.
- SIA Zaļais Cikls laika periodā no 01.01.2021. līdz 20.02.2021. nelikumīgi sūtījis plastmasas atkritumi (150102) uz Krieviju bez nepieciešamās notifikācijas.
- Aizdomas par nelikumīgi ievestiem atkritumiem (170904 – būvniecības atkritumi) SIA Kanva EU

2.3. 2022. gads

2022. gadā veiktas 66 pārbaudes – 25 ar atkritumu sūtījumiem saistītu objektu (uzņēmumu), 14 faktisko atkritumu sūtījumu pārbaudes, kā arī 27 pārbaudes uz autoceļiem vai ostās (sk. 1. grafiku).

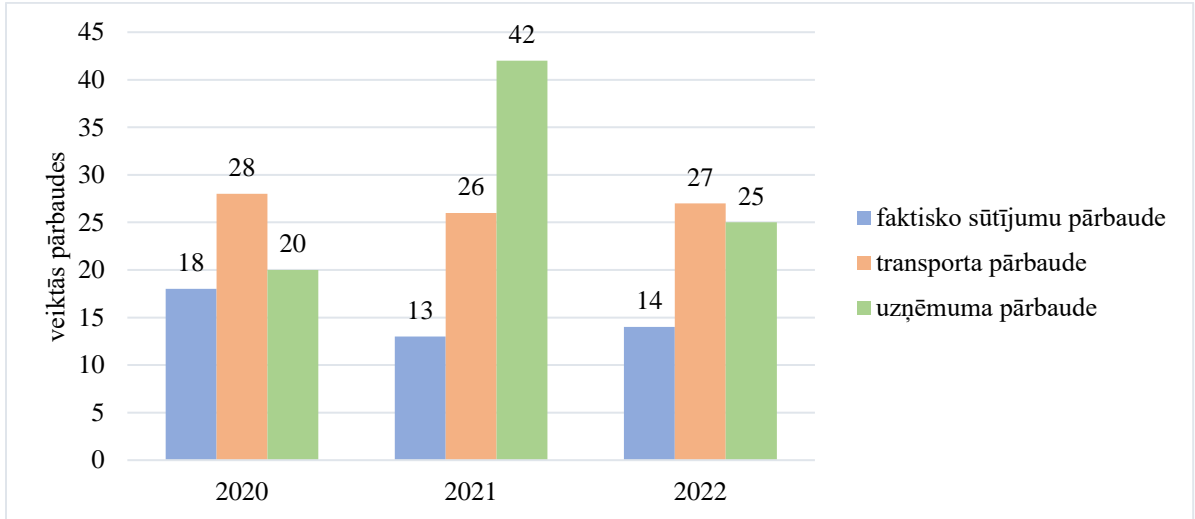
Atkritumu pārrobežu sūtījumu pārkāpumi 2022. gadā konstatēti 24.2% pārbaudēs, tie saistīti ar nepilnībām Regulas 1013/2006 VII pielikumā vai tā neesamību, neatbilstībām atkritumu uzskaitē, kā arī ar sūtījumu neregistrēšanu APUS (sk. 2. grafiku).

2022. gadā 7.6% jeb 5 pārbaudes bija saistītas ar nelikumīgiem sūtījumiem. Kopumā tika identificēti 3 nelikumīgi sūtījumi:

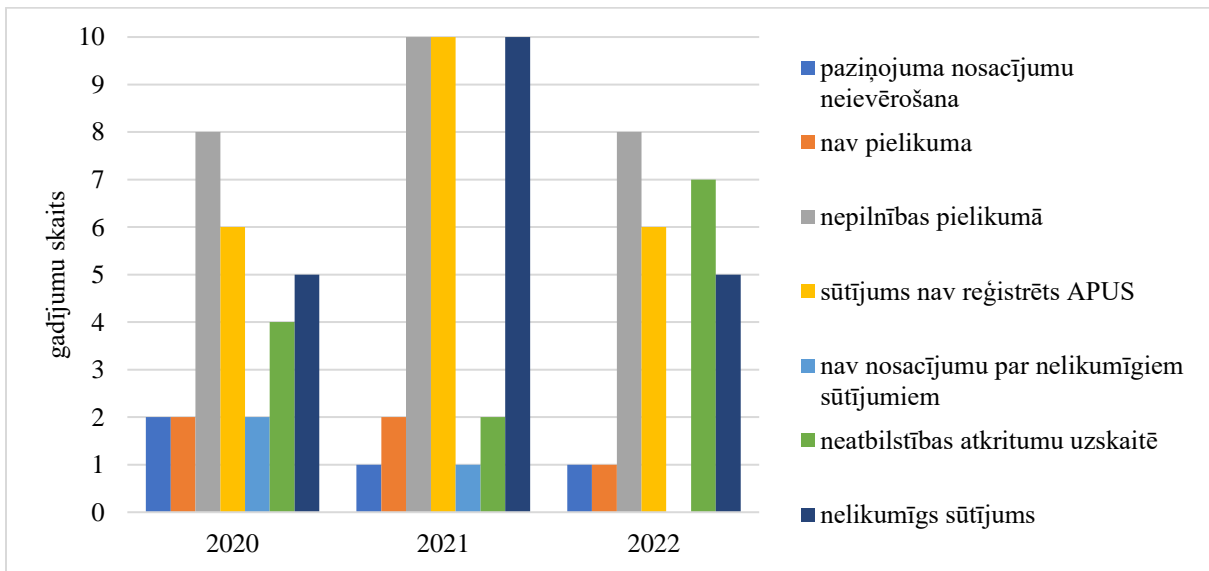
- SIA Baltic Fenster bez atļaujas veicis atkritumu apsaimniekošanas darbības un izvedis plastmasas atkritumus uz Baltkrieviju.
- SIA OVI Rīga veicis nelikumīgu bīstamo atkritumu (160708 – naftas produktus saturoši atkritumi) sūtījumu no Polijas pieņemšanu un minēto atkritumu

uzglabāšanu objektā. Saistībā ar šo veiktas 2 pārbaudes (14.06.2022 un 21.09.2022).

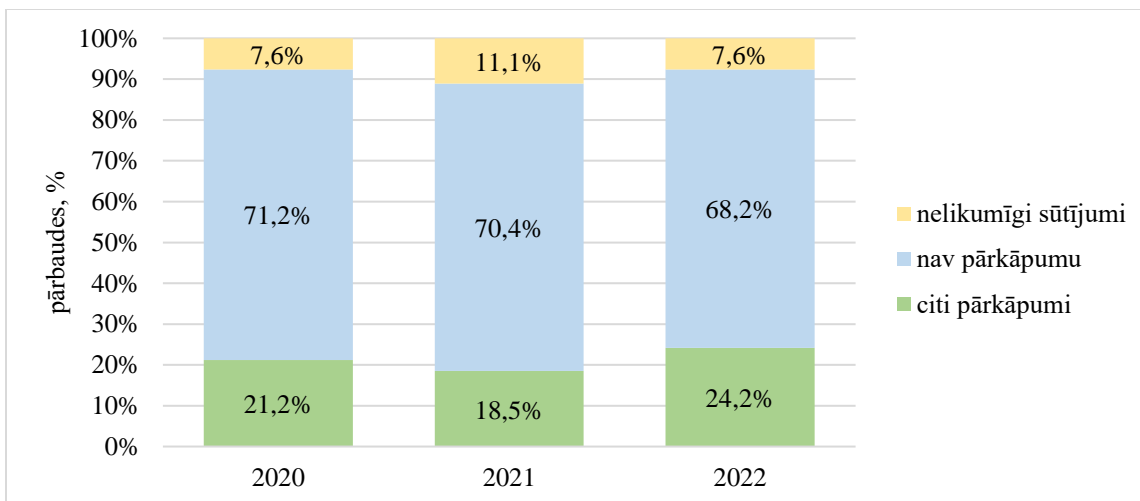
- SIA Grind Grupa noformējusi nelikumīgu plastmasas atkritumu (klase 150102) sūtījumu uz Taizemi (Guang Mao Plastics LTD). Saistībā ar šo sūtījumu veiktas 2 pārbaudes (12.08.2022 un 17.08.2022).

1. grafika. Uzņēmumu, faktisko sūtījumu un transporta pārbažu skaits, kas veikts 2020. – 2022. gadam.

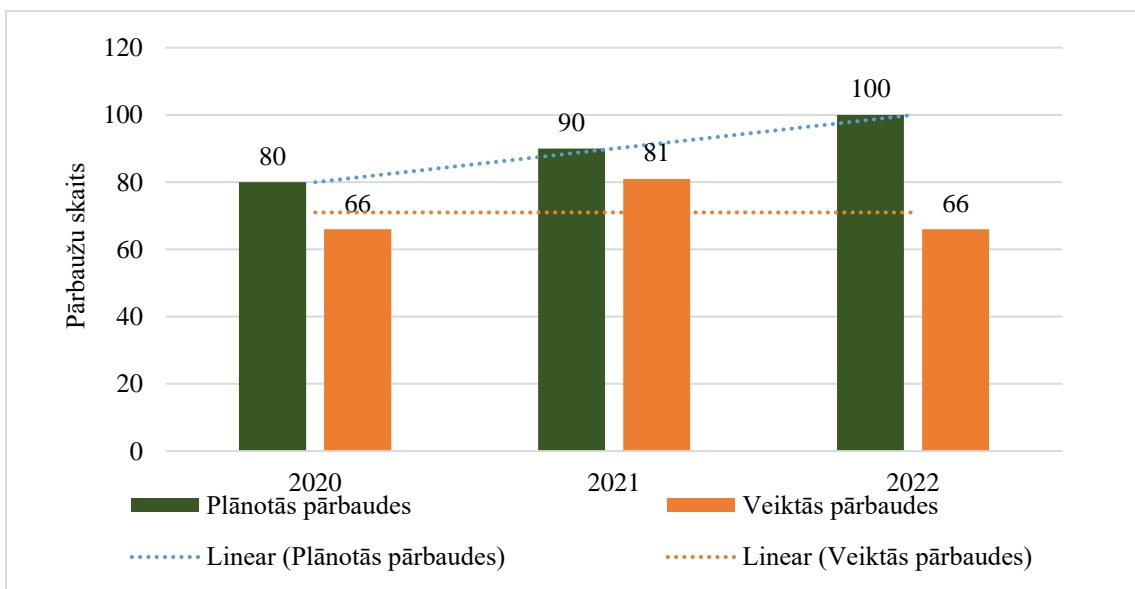
2. grafika. Gadījumu skaits galvenajiem pārkāpumiem saistītiem ar atkritumu pārrobežu sūtījumiem, kas konstatēti pārbaudēs no 2020. – 2022. gadam.

3. grafika. Procenti pārbažu katrā gadā, kurās nav konstatēti pārkāpumi, konstatēti nelikumīgi sūtījumi vai citi pārkāpumi (kā sūtījuma neregistrēšana APUS, nepilnības pielikumā vai tā neesamība u.c.).

2.4. Inspekciju plāna izpilde un pārbažu veidi

2020.gadā veiktas 66 pārbaudes, kas ir 83% no inspekciju plānā noteiktajām 80 pārbaudēm, 2021.gadā veikta 81 pārbaude, kas ir 90% no inspekciju plānā noteiktajām 90 pārbaudēm un 2022.gadā veiktas 66 pārbaudes, kas attiecīgi ir 66% no inspekciju plānā noteiktajām 100 pārbaudēm 2022.gadam (sk. 4. grafiku).

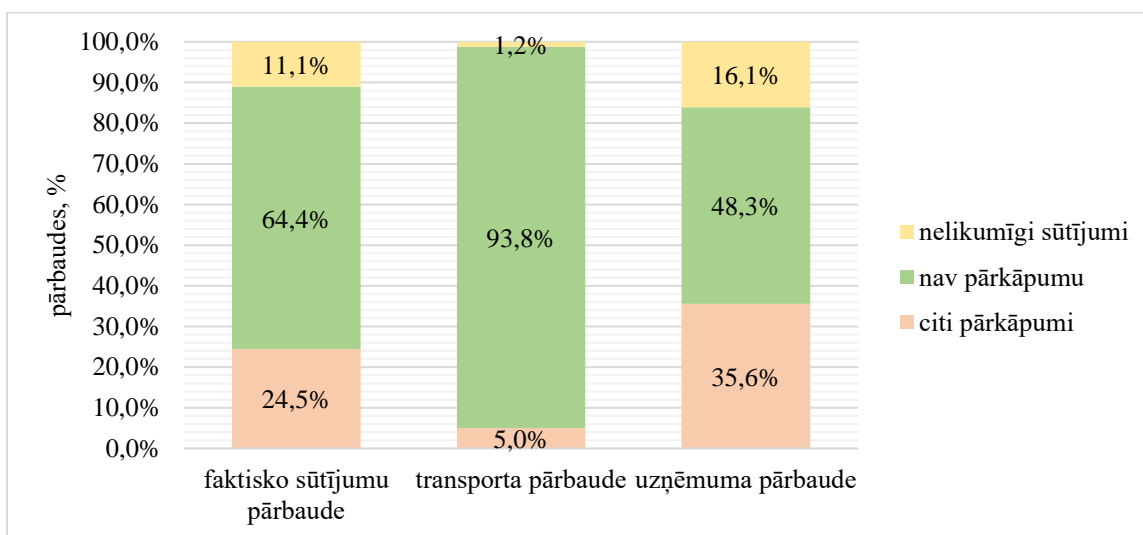
4. grafika. Inspekciju plāna izpilde 2020. – 2022.gadā.

2020., 2021. un 2022. gadā veiktajās ar atkritumu sūtījumiem saistītu objektu (uzņēmumu) pārbaudēs konstatēts lielākais īpatsvars nelikumīgu sūtījumu (16.1%) vai citu pārkāpumu (35.6%), salīdzinot ar pārējiem pārbažu veidiem – faktisko sūtījumu pārbaudēm un transporta pārbaudēm uz ceļiem ostās. Transporta pārbaudes bija visnerezultatīvākās – vien 1.2% pārbažu konstatēti nelikumīgi sūtījumi un 5.0% pārbažu citi pārkāpumi. Faktisko

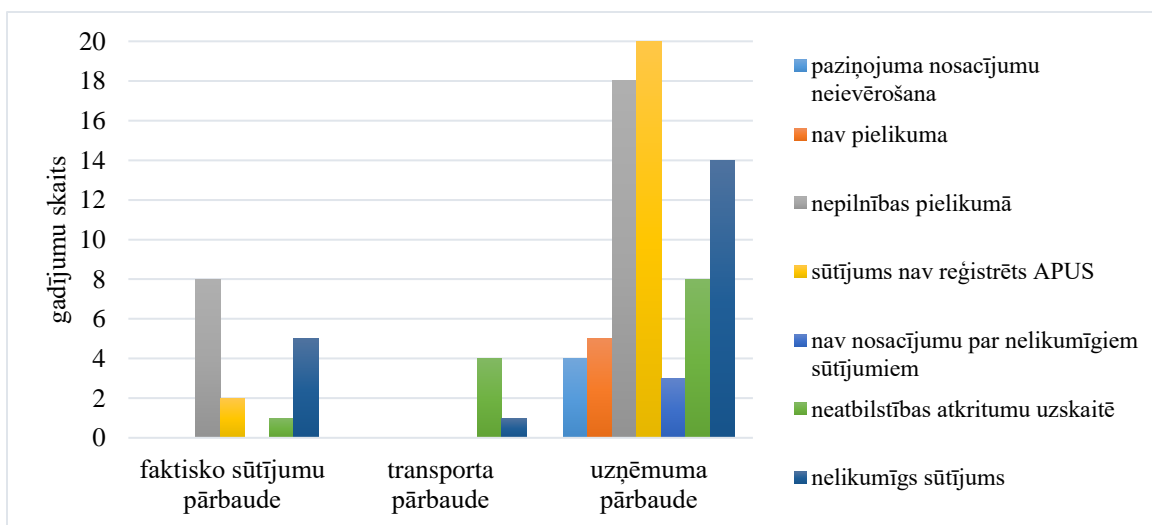

sūtījumu pārbaudes bija efektīvākas, 11.1% pārbauzu konstatēti nelikumīgi sūtījumi un 24.5% pārbauzu citi pārkāpumi (sk. 5. grafiku).

Visvairāk pārkāpumu gan skaitliski, gan dažādības ziņā konstatēti ar atkritumu sūtījumiem saistītu objektu (uzņēmumu) pārbaudēs. Uzņēmumu pārbaudēs konstatēti gan nelikumīgi sūtījumi, gan citi pārkāpumi saistīti galvenokārt ar nepilnībām Regulas 1013/2006 VII pielikumā un sūtījumu neregistrēšanu APUS, tomēr konstatēti arī tādi pārkāpumi kā neatbilstības atkritumu uzskaitē, paziņojuma nosacījumu neievērošana, Regulas 1013/2006 18. panta 2. punktā minēto nosacījumu neesamība noslēgtajā līgumā un Regulas 1013/2006 VII pielikuma nepievienošana. Savukārt faktisko sūtījumu pārbaudēs un transporta pārbaudēs uz autoceļiem vai ostās konstatēto sūtījumu skaits ir mazāks, kaut gan arī šajās pārbaudēs ir konstatēti nelikumīgi sūtījumi (sk. 6. grafiku).

5. grafika. Procenti pārbauzu katrā pārbauzu veidā, kurās nav konstatēti pārkāpumi, konstatēti nelikumīgi sūtījumi vai citi pārkāpumi (kā sūtījuma neregistrēšana APUS, nepilnības pielikumā vai tā neesamība u.c.).

6. grafika. Pārkāpumu, kas konstatēti pārbaudēs no 2020. līdz 2022. gadam, sadalījums pa pārbauzu veidiem.

3. Inspekcijas plāna 2020 – 2022 izpildes rezultātu secinājumi

Atbilstoši Inspekcijas plānam 2020 – 2022 (turpmāk – Plāns 2020 – 2022) minimālo inspekciju skaits bija:

- 2020. gadā – 80 pārbaudes, optimāli 16 no tām transporta/ostu pārbaudes
- 2021. gadā – 90 pārbaudes, optimāli 18 no tām transporta/ostu pārbaudes
- 2022. gadā – 100 pārbaudes, optimāli 20 no tām transporta/ostu pārbaudes

Savukārt, balstoties uz veikto riska analīzi, prioritārās inspekcijas bija veicamas zemāk minētajiem atkritumu veidiem:

- Plastmasas atkritumi
- Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi (EEIA)

Ņemot vērā Plānā 2020 – 2022 izvirzītos mērķus un izpildes rezultātus tiek secināts, ka:

1. minimālo inspekciju skaits nav izpildīts, tomēr 2020. un 2021. gadā veikto transporta pārbaūžu skaits pārsniedz Plānā 2020 – 2022 noteikto optimālo skaitu;
2. Plāna 2020 – 2022 izpilde attiecībā uz atkritumu veidiem, kas bija noteikti balstoties uz riska analīzi, ir veiktas;
3. veiktās transporta pārbaudes uz autoceļiem vai ostās bija visneefektīvākās pārbaudes konstatēto pārkāpumu īpatsvara ziņā. Tas liecina, ka nepieciešams izvērtēt transporta inspekciju veikšanas vietas, kā arī ievērot Inspekcijas plānā noteikto optimālo pārbaūžu skaitu un dot prioritāti pārējiem pārbaūžu veidiem;
4. jāpalielina saskaņoto paziņojumu ietvaros faktisko sūtījumu pārbaūžu skaits, lai varētu novērtēt, vai saskaņotie paziņojumi tiek veikti atbilstoši Regulas 1013/2006 prasībām un izsniegtajam saskaņojumam;
5. jāpalielina pārbaūžu skaits ar atkritumu sūtījumiem saistītos objektos, jo šajās pārbaudēs tiek konstatēti visvairāk pārkāpumi, ieskaitot nelikumīgus sūtījumus;
6. nosakot minimālo inspekciju skaitu, atsevišķi jānodala faktisko sūtījumu pārbaudes saskaņoto paziņojumu ietvaros;
7. jāpalielina atkritumu pārrobežu sūtījumu dokumentārā pārbaude, jo līdzšinējā prakse liecina, ka vieni no biežākajiem pārkāpumiem saistīti ar Regulas 1013/2006 VII pielikuma nekorektu aizpildīšanu un sūtījuma neregistrēšanu APUS.

4. Riska novērtējums Inspekciju plānam 2023 – 2025

Riska novērtējumā tika izvēlētas un analizētas 16 atkritumu plūsmas:

1. Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi (EEIA);
2. Koksnes atkritumi;
3. Metāllūžņi;
4. Baterijas un akumulatori;
5. Piesārņota augsne;
6. Ķīmisko vielu atkritumi (krāsas, lakas, tipogrāfijas, šķīdinātāji u.c.);
7. Naftas produktus saturoši atkritumi;
8. Nolietotas riepas;
9. Nolietoti transportlīdzekļi;
10. Dzīvsudrabu saturoši atkritumi;
11. Veselības aprūpes atkritumi;
12. Plastmasas atkritumi;
13. Stikla atkritumi;
14. Tekstila atkritumi;
15. Papīra un kartona atkritumi;
16. Atkritumi, kas radušies atkritumu mehāniskā apstrādē.

Atkritumu plūsmas iekļauj vairākas atkritumu klases, kuru apsaimniekošanas dati analizēti atsevišķi par katru klasi un secinājumi attiecināti uz visu iekļaujošo plūsmu. Plūsmu vērtēšanai tikai izveidota datu matrica (nepublicējams materiāls), kurā tika apkopota informācija no Vienotās vides informācijas sistēmas 3-Atkritumi statistikas pārskatiem par laika periodu no 2019. gada līdz 2022. gadam ieskaitot.

Dati par katru atkritumu klases kodu apkopoti šādās kategorijās:

1. Savāktais atkritumu daudzums – Latvijas teritorijā savākto atkritumu apjoms no atkritumu radītājiem, ko uzrādījuši atkritumu apsaimniekotāji.
2. Radītais atkritumu daudzums – Latvijas teritorijā radīto atkritumu apjoms, ko uzrādījuši operatori, kuri sniedz statistikas pārskatu datus.
3. Latvijas teritorijā ievestais atkritumu daudzums.
4. Importētā atkritumu daudzuma dinamika.
5. Ar importu saistīto uzņēmumu skaits.
6. No Latvijas teritorijas izvestais atkritumu daudzums.
7. Eksportētā atkritumu daudzuma dinamika.
8. Ar eksportu saistīto uzņēmumu skaits.
9. Reģenerētais atkritumu apjoms.
10. Reģenerācijas dinamika.
11. Galamērķa valsts – ES un OECD, citas un Latvija.
12. Riska informācija par nelikumīgu sūtījumu esamību iepriekšējos periodos.

Pēc datu apkopošanas matricā tika veikta to novērtēšana atbilstoši izvirzītajiem riska kritērijiem, norādot vērtību “liels”, “vidējs” un “mazs” un piešķirot attiecīgu skaitlisku vērtību (sk. 1. tabulu).

1. tabula. Riska kritēriju vērtējuma tabula.

Npk	Kritērijs	Novērtējums	Vērtība	
1	Bīstamība	lielākoties bīstamie atkritumi (> 50%)	Augsta	3
		lielākoties nebīstamie atkritumi, bet ar dažiem bīstamajiem	Vidēja	2
		tikai nebīstamie atkritumi	Zema	1
2	Savāktais daudzums	lielāks par radīto	Augsta	3
		mazāks par radīto	Vidēja	2
		vienāds ar radīto ($\pm 15\%$)	Zema	1
3	Radītais daudzums	lielāks par eksportēto	Augsta	3
		mazāks par eksportēto	Vidēja	2
		vienāds ar eksportēto ($\pm 15\%$)	Zema	1
4	Ievestā/importētā atkritumu daudzuma dinamika	pieaugoša un mainīga	Augsta	3
		stabila	Vidēja	2
		samazinās	Zema	1
5	Izvestā/eksportētā atkritumu daudzuma dinamika	pieaugoša un mainīga	Augsta	3
		samazinās	Vidēja	2
		stabila	Zema	1
6	Ar izvešanu saistīto uzņēmumu skaits	virs 6	Augsta	3
		2 līdz 6	Vidēja	2
		līdz 2	Zema	1
7	Ar ieviešanu saistīto uzņēmumu skaits	virs 6	Augsta	3
		2 līdz 6	Vidēja	2
		līdz 2	Zema	1
8	Reģenerētais daudzums	lielāks par savākšanu	Augsta	3
		mazāks par savākšanu	Vidēja	2
		vienāds ar savākšanu ($\pm 15\%$)	Zema	1
9	Reģenerētā daudzuma dinamika LV	pieaugoša un mainīga	Augsta	3
		stabila	Vidēja	2
		samazinās	Zema	1
10	Galamērķa valsts	Latvija (ievestais > izvestais)	Augsta	3
		citās valstīs (izv. uz citām valstīm > izv. uz OECD/ES)	Vidēja	2
		OECD, ES (izv. uz OECD/ES > izv. uz citām valstīm)	Zema	1
11	Nelikumīgi sūtījumi	ir	Augsta	3
		nav	Zema	1

Kritērijs Nr.1. Bīstamības novērtēšanai izmantota informācija par atkritumu plūsmā ietverto atkritumu klašu bīstamību. Ja plūsmā vairāk kā 50% ir bīstamo atkritumu, pie šī kritērija norādīta augstākā vērtība, attiecīgi, ja plūsmā ir atsevišķas bīstamo atkritumu klases, šajā kritērijā tiek norādīta vidēja vērtība, savukārt, ja atkritumu plūsmā nav bīstamo atkritumu, tiek norādīta zemākā vērtība. No 16 atkritumu plūsmām 6 tika novērtētas ar zemu kritērija vērtību.

Kritērijs Nr.2. Savākto atkritumu attiecība pret radīto atkritumu daudzumu vērtēta attiecīgi – ja tā ir lielāka par radīto, tad kritērija vērtība ir augsta, ja tā ir mazāka par radīto, tad kritērija vērtība ir vidēja, ja vienāda ($\pm 15\%$) ar radīto atkritumu plūsmu, tad kritērija vērtība ir zema. Pozitīva attiecība starp savākto un radīto atkritumu daudzumu norāda uz negatīvu tendenci, ka netiek norādīts atbilstošs radītais atkritumu daudzums, un šādi atkritumu plūsmai jāpievērš uzmanība pārrobežu atkritumu sūtījumu kontekstā. Lielākajai daļai plūsmu piešķirta augstākā vērtība, izņemot koksnes atkritumus, plastmasas atkritumus un atkritumus, kas radušies atkritumu mehāniskā apstrādē, kam ir vidēja vērtība.

Kritērijs Nr.3. Radīto atkritumu attiecība pret eksportēto atkritumu daudzumu vērtēta attiecīgi – ja tā ir lielāka par eksportēto, tad kritērija vērtība ir augsta, ja tā ir mazāka par eksportēto, tad kritērija vērtība ir vidēja, ja vienāda ($\pm 15\%$) ar eksportēto atkritumu daudzumu, tad kritērija vērtība ir zema. Pozitīva attiecība starp radīto un eksportēto atkritumu daudzumu norāda uz negatīvu bilanci un var radīt bažas par šīs atkritumu plūsmas apsaimniekošanu. Atkritumu plūsmai jāpievērš uzmanība pārrobežu atkritumu sūtījumu kontekstā attiecībā uz šīs plūsmas importu. Lielākajai daļai plūsmu piešķirta augstākā vērtība, izņemot metāllūžņus, baterijas un akumulatorus, nolietotas riepas un papīra un kartona atkritumus, kam ir vidēja vērtība.

Kritērijs Nr.4. Ievestā/importētā atkritumu daudzuma dinamika vērtēta attiecīgi norādot augstu kritērija vērtību, ja dinamika nav stabila – tā ir mainīga, vidēju vērtību, ja dinamika ir stabila, zemu vērtību, ja dinamika samazinās. Nestabila atkritumu dinamika, liecina par potenciāli negatīvu tendenci šīs atkritumu plūsmas apsaimniekošanā. Atkritumu plūsmas ar negatīvu importa dinamiku vērtējamas ar zemāku risku. Lielākajai daļai vērtēto atkritumu plūsmu dinamika ir mainīga un novērtēta ar augstu kritērija vērtību, bet nolietotiem transportlīdzekļiem, dzīvsudrabu saturošiem atkritumiem un stikla atkritumiem dinamika samazinās, tādēļ šīm plūsmām piešķirta zemākā vērtība.

Kritērijs Nr.5. Izvestā/eksportētā atkritumu daudzuma dinamika vērtēta attiecīgi norādot augstu kritērija vērtību, ja dinamika nav stabila – tā ir mainīga, vidēju vērtību, ja dinamika ir negatīva, zemu vērtību, ja dinamika ir stabila. Negatīva atkritumu eksporta dinamika liecina par negatīvu tendenci šīs atkritumu plūsmas apsaimniekošanā un rada bažas par to, kā tiek veikta šīs atkritumu plūsmas apsaimniekošana uz vietas Latvijā. Atkritumu plūsmas ar stabili eksporta dinamiku vērtējamas ar zemāku risku. Vairums atkritumu plūsmu

novērtētas ar augstāko vai vidējo kritērija vērtību. Zemākās vērtības saņēma plūsmas, kuras pēc apskatītajiem datiem netiek eksportētas.

Kritērijs Nr.6 un Nr. 7. Atkritumu plūsmas vērtētas arī pēc operatoru skaita, kuri iesaistīti atkritumu ievēšanā un izvešanā. Ja plūsmas importā/eksportā iesaistīti vairāk kā 6 uzņēmumi, tad šis kritērijs vērtējams ar augstu vērtību, attiecīgi, ja iesaistīti 3-6 operatori, tad kritērijs ar vidēju vērtību, ja mazāk kā 2, tad kritērija vērtība zema. Lielāks iesaistīto operatoru skaits atkritumu ievēšanā/izvešanā norāda uz nepieciešamību šādas atkritumu plūsmas pastiprinātai kontrolei, lai pārliecinātos, ka tiek ievērotas atkritumu pārrobežu sūtījumu prasības un tiek veikta atbilstoša atkritumu reģenerācija un turpmākā pārstrāde. Plūsmas, kuras abos kritērijos saņēma augstas vērtības bija metāllūžņi, plastmasas atkritumi un papīra un kartona atkritumi.

Kritērijs Nr.8. Reģenerētā atkritumu attiecība pret savākto atkritumu daudzumu vērtēta attiecīgi – ja tā ir lielāka par savākto, tad kritērija vērtība ir augsta, ja tā ir mazāka par savākto, tad kritērija vērtība ir vidēja, ja vienāda ($\pm 15\%$) ar savākto atkritumu daudzumu, tad kritērija vērtība ir zema. Pozitīva attiecība starp reģenerēto un savākto atkritumu daudzumu norāda uz atkritumu plūsmas importu un ir nepieciešams pievērst uzmanību šīs plūsmas apsaimniekošanai un operatoru kontrolei. No vērtētajām atkritumu plūsmām, 6 no tām tika piešķirta augstākā vērtība, bet tikai 3 – zemākā.

Kritērijs Nr.9. Pēc datiem reģenerētā atkritumu daudzuma dinamika no izvēlētajām atkritumu plūsmām norāda uz kopēju tendenci ar pieaugošu apjomu. Visām atkritumu plūsmām, izņemot papīra un kartona atkritumus, reģenerētā daudzuma dinamika ir pieaugoša vai mainīga, tādēļ piešķirta augstākā vērtība.

Kritērijs Nr.10. Atkritumu plūsmas tika vērtētas pēc to sūtījumu galamērķa valsts, attiecīgi, ja galamērķa valsts ir Latvija, proti, ievestais atkritumu daudzums ir lielāks par izvesto, tad kritērija vērtība ir augsta, bet, ja izvestais daudzums ir lielāks par ievesto un uz citām valstīm izvests vairāk – kritērija vērtība vidēja, ja vairāk izvests uz OECD un ES valstīm, tad kritērija vērtība ir zema. Deviņas no vērtētajām plūsmām saņēma augstāko vērtību, bet septiņas – zemāko.

Kritērijs Nr.11. Atkritumu plūsmas tika vērtētas pēc riska informācijas par nelikumīgiem pārrobežu sūtījumiem un neatbilstībām atkritumu plūsmas apsaimniekošanā. Plūsmas, kurām tika piešķirta augstākā vērtība balstoties uz informāciju par nelikumīgiem sūtījumiem bija koksnes atkritumi, baterijas un akumulatori, naftas produktus saturoši atkritumi, nolietotas riepas, nolietoti transportlīdzekļi, kā arī plastmasas atkritumi.

5. Atkritumu plūsmu vērtējums pēc riska kritērijiem

Datu matricā tika veikta datu apkopšana un novērtēšana atbilstoši izvirzītajiem riska kritērijiem, piešķirot vērtības katrā pozīcijā. Visas 16 atkritumu plūsmas vērtētas pēc 11 izvirzītajiem kritērijiem un iegūtas visu kritēriju vidējās vērtības (sk. 2. tabulu). Attiecīgi visaugstāko vērtību pēc riska kritērijiem ieguva naftas produktus saturoši atkritumi, nolietoti transportlīdzekļi un plastmasas atkritumi. Šo trīs atkritumu plūsmu kontrolē plāna izpildes ietvaros tiks veikta pastiprināta uzraudzība, savukārt, jāņem vērā arī, ka pārējās atkritumu plūsmas ir ieguvušas vidēju riska novērtējumu.

2. tabula. Atkritumu plūsmu kopējā novērtējuma tabula.

Np k	Atkritumu plūsma	Vērtējums pēc riska kritērijiem
1	Elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumi (EEIA)	2
2	Koksne	2
3	Metāllūžņi	2
4	Baterijas un akumulatori	2
5	Piesārņota augsne	2
6	Ķīmisko vielu atkritumi (krāsas, lakas, tipogrāfijas, šķīdinātāji u.tml.)	2
7	Naftas produktus saturoši atkritumi	3
8	Nolietotas riepas	2
9	Nolietoti transportlīdzekļi	3
10	Hg saturoši atkritumi	2
11	Veselības aprūpes atkritumi	2
12	Plastmasas atkritumi	3
13	Stikla atkritumi	2
14	Tekstila atkritumi	2
15	Papīra un kartona atkritumi	2
16	Atkritumi, kas radušies atkritumu mehāniskā apstrādē	2

Secinājumi

1. Augstākais kopējo riska kritēriju vērtējums – naftas produktus saturošiem atkritumiem, nolietotiem transportlīdzekļiem un plastmasas atkritumiem.
2. Pārējām plūsmām kopējais riska kritēriju vērtējums ir vidējs.
3. Nepieciešams turpināt statistikas datu kvalitātes uzlabošanas pasākumus.

6. Minimālais pārbaūžu skaits

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Regulas (ES) Nr. 660/2014, ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1013/2006 par atkritumu pārvadājumiem, 50. panta 2.a punktā minētā riska novērtējuma mērķis ir noteikt minimālo nepieciešamo pārbaūžu skaitu, ieskaitot fiziskas pārbaudes, atkritumu reģenerācijas iekārtās, atkritumu tirgotāju un starpnieku pārbaudēs. Noteikumi par minimālo pārbaūžu biežumu ir ietverti dažādās ES direktīvās, kuras ir saistītas ar augstu risku videi un cilvēku veselībai, un regulāras pārbaudes tiek uzskatītas par īpaši svarīgām likuma īstenošanā. Piemēram, saskaņā ar Rūpniecisko emisiju direktīvu (2010/75/ES) un “Seveso III” direktīvu (2012/18/ES par lielu avāriju briesmu kontroli, iekļaujot bīstamas vielas), laika posms starp diviem secīgiem objekta apmeklējumiem nepārsniedz vienu gadu iekārtām, kas rada visaugstāko risku (vai “augstākā līmeņa uzņēmumiem” Seveso terminoloģijā), un trim gadiem, ja iekārtām ir viszemākais risks.

Nepieciešamais minimālais inspekciju skaits atšķirsies starp reģenerācijas iekārtām, glabāšanas vai iekraušanas vietām, tirgotājiem un savācējiem, atkritumu pārvadājumiem uz ceļa vai ostā. Ņemot vērā, ka iepriekšējā inspekcijas plāna īstenošanas laikā autotransporta pārbaudes uz autoceļiem ir bijušas neefektīvas, nepieciešams pārbaūžu īpatsvaru orientēt uz atkritumu reģenerācijas iekārtu pārbaudēm, kuru ietvaros kontrolēta faktisko sūtījumu pārbaudes, dokumentācijas pārbaudes uz vietas uzņēmumu teritorijā. Kā arī jāattīsta informācijas apmaiņa kontroles pasākumu ietvaros starp iestādēm, lai VVD saņemtu citu iestāžu pārbaūžu laikā konstatēto informāciju par atkritumu sūtījumiem. Šim nolūkam nepieciešams stiprināt kompetences par atkritumu sūtījumiem citās iestādēs, kuras potenciāli savu funkciju veikšanā saskaras ar pārrobežu darījumiem un preču kustību to starpā atkritumu pārrobežu sūtījumiem.

Atkritumu sūtījumu pārbaūžu skaits 2022. gadā attiecībā pret 2021. gadu ir samazinājies. Līdz ar to tas nākošajos periodos ir jāpalielina. 2023. gada ietvaros būtu nepieciešams veikt vismaz 80 atkritumu sūtījumu pārbaudes, 2024.gadā 90 pārbaudes un 2025.gadā 100 pārbaudes. Optimālais transporta/ostu pārbaūžu skaits būtu ne vairāk kā 20% no kopējo pārrobežu atkritumu sūtījumu pārbaūžu skaita un vismaz 80% būtu fiziskās atkritumu apsaimniekotāju iekārtu pārbaudes. Pārbaūžu veikšanu nodrošinās reģionālo vides pārvalžu inspektori, kuru darbu plānos tiks iekļautas atkritumu reģenerācijas iekārtu pārbaudes, tai skaitā pārbaudot pārrobežu atkritumu sūtījumus. Pārbaudes atkritumu pārrobežu sūtījumu jomā tiks organizētas plānveida tematisko pārbaūžu ietvaros, vai veicot integrēto pārbaudi atkritumu reģenerācijas iekārtās, kurās tiek saņemti atkritumu sūtījumi vai no kurām tiek nosūtīti pārrobežu atkritumu sūtījumi.

Konkrētu iekārtu pārbaudes paredzēts noteikt Valsts vides dienesta kopējā kontroles plānā, obligāti iekļaujot reģionā esošās elektronisko iekārtu atkritumu reģenerācijas iekārtas un plastmasas atkritumu reģenerācijas iekārtas, kuras iesaistītas pārrobežu atkritumu sūtījumos.

Pārrobežu atkritumu sūtījumu inspekcijās iesaistīto inspektoru apmācību VVD īsteno kopējās apmācību atbilstoši VVD darba plāniem, kas aptver arī pārrobežu atkritumu sūtījumus, savukārt sadarbības iestādēm (Valsts robežsardz, Valsts ieņēmumu dienesta muitas pārvalde, Valsts policija) tiks organizētas pamatapmācības efektīvai sadarbībai nolūkā uzlabot veikto pārbažu kvalitāti un mazināt pārbažu skaitu, kurās netiek konstatēti atkritumu sūtījumi. Jautājumus par pārrobežu atkritumu sūtījumiem izskata un aktualizē arī Sadarbības reģionālo grupu ietvaros, kuras darbojas, ieviešot Latvijas Republikas valsts robežas integrētās pārvaldības plānu.

Atkritumu pārrobežu pārvadājumu faktiskā kontrole, ja to īsteno VVD sadarbības iestādes

1. Rīcība, ja tiek pārbaudīts atkritumu pārvadājums, kas pārvadājuma brīdī nerada draudus videi.

1.1. Pārbaudes dokumenta sastādīšana, kurā obligāti iekļaujama informācija:

- Pārbaudes vieta un laiks;
- Pārvadātājs, iesaistītie komersanti;
- Automašīnas un, ja ir piekabes (ju), valsts numura zīmes;
- Automašīnas kustības virzienu, t.sk. no kurienes uz kuriem krava tiek pārvietota
- Kravas sastāva (atkritumu) apraksts, ja iespējams identificēt atkritumu veidu;
- Kravas satura iepakojuma veids;
- Pārbaudes laikā uzrādītie kravas pārvadājuma dokumenti un šo dokumentu satura fotofiksācija/kopijas (CMR pavadzīme, paziņojuma dokuments, pārvietošanas dokuments, VII pielikums, rēķini, u.c.) ar atzīmēm (marķējumu) par pārbaudi;
- Ja nepieciešams pārvadātāja pārstāvja paskaidrojums/viedoklis pārbaudes brīdī.

1.2. Fotofiksācija:

- Automašīnas un piekabes (ja ir), ar kuru tiek pārvadāti atkritumi, fotofiksācija pa diagonāli no katras puses, lai būtu redzams automašīnas kopskats un valsts numura zīmes;
- Kravas satura (atkritumu) fotofiksācija;
- Pārbaudes laikā uzrādīto kravas pārvadājuma dokumentu satura fotofiksācija vai kopiju veidošana (CMR pavadzīme, paziņojuma dokuments, pārvietošanas dokuments, VII pielikums, rēķini, uc.). Aizliegts fotografēt personas datus. Datus no personas apliecinātiem datiem var norakstīt un fiksēt pārbaudes dokumentā.

1.3. Dokumenti, kuri pārbaudes laikā pārbaudīti, jāmarķē, veicot attiecīgu atzīmi (datums, pārbaudes iestāde).

1.4. Par veiktās pārbaudes rezultātiem 3 darba dienu laikā jāinformē Valsts vides dienests. Uz Valsts vides dienesta oficiālo e-pasta adresi (pasts@vvd.gov.lv), nosūtot sastādīto pārbaudes dokumentu (akts, ziņojums, u.c.) un fotoattēlus, kuri uzņemti pārbaudes laikā. Turpmākās darbības Valsts vides dienests veiks savas kompetences ietvaros.

1.5. Ja pārbaude notiek darba laikā un ir nepieciešama VVD konsultācija par sūtījuma pārbaudes aspektiem, jāsazinās ar to reģionālo vides pārvaldi, kuras teritorijā pārbaude notiek:

Reģionālā vides pārvalde	Kontroles daļas vadītājs	Tālruņa numurs
Lielrīgas RVP	Mārtiņš Egle	+371 67084266 +371 27832990
Kurzemes RVP	Anna Adamsons	+371 29411720
Latgales RVP	Visvaldis Noviks	+371 68206874
Vidzemes RVP	Ilze Luika	+371 26192856
Zemgales RVP	Dace Butenaite	+371 63023228 +371 29473554

2. Rīcība, ja tiek konstatēts atkritumu pārvadājums, kas pārbaudes brīdī rada draudus apkārtējai videi.

(piem. kravas saturs pārvietošanas laikā līst ārā un nonāk vidē vai bīstamie atkritumi/vielas tiek izkrauti tam neparedzētā vietā).

2.1. Nekavējoties jāinformē Valsts vides dienesta Operatīvais koordinācijas centrs zvanot uz diennakts dežūrtelefonu: **+371 26338800, +371 68206834**

Nelikumīgs sūtījums (Regulas Nr. 1013/2006 2.panta 35.punkts):

Jebkāds atkritumu sūtījums, ko veic:

- a) bez paziņojuma visām iesaistītajām kompetentajām iestādēm saskaņā ar šo regulu; vai
- b) bez iesaistīto kompetento iestāžu piekrišanas saskaņā ar šo regulu; vai
- c) ar piekrišanu, kas iegūta no iesaistītajām kompetentajām iestādēm, viltojot dokumentus, sagrozot faktus vai krāpšanas ceļā; vai
- d) veidā, kas nav būtībā izklāstīts paziņojuma vai pārvietošanas dokumentos (jāņem vērā arī saskaņotais maršruts); vai
- e) veidā, kā rezultātā notiek atkritumu reģenerācija vai apglabāšana, kas neatbilst Kopienas vai starptautiskajiem noteikumiem; vai
- f) pretrunā 34.(eksports uz trešajām valstīm apglabāšanas darbībām), 36. (eksports uz valstīm, kurās nepiemēro ESAO lēmumu), 39. (eksports uz Antarktiku), 40. (eksports uz aizjūras zemēm vai teritorijām), 41. (aizliegtais atkritumu imports apglabāšanas darbībām) un 43. pantam (aizliegtais atkritumu imports reģenerācijas darbībām); vai

g) kas, attiecībā uz 3. panta 2. punktā un 4. punktā minētajiem atkritumu sūtījumiem, notiek šādos gadījumos:

- i) konstatēts, ka atkritumi nav uzskaitīti III, IIIA vai IIIB pielikumā;
- ii) nav ievērots 3. panta 4. punkts (> 25 kg, bīstamo atkritumu sūtījumi laboratorijas analīžu veikšanai, lai izvērtētu fizikālās vai ķīmiskās īpašības vai lai noteiktu piemērotāko reģenerācijas vai apglabāšanas darbību);
- iii) sūtījums tiek veikts tādā veidā, kas nav būtībā noteikts VII pielikumā dotajā dokumentā.